

MINISTERIE VAN BUITENLANDSE ZAKEN
AFDELING VERBINDINGEN
LANGE HOUSTRAAT 28-30 • 'S-GRAVENHAGE

'S-GRAVENHAGE, 18 October 1952

Ref. No. 12096

AAN: MINISTERIE VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Fotocopie nr: 61856

MP, Wnd MP, Z,
DGIN, DBI, -/PL.

FC

CODETELEGRAM

Plaats van afzending: DJAKARTA

Datum van afzending: 18-10-52

Inhoud (Paraphrase) —

1.	Min. U.O.
2.	Staatssecr.
3.	Ter behandeling aan <i>Kab</i>
4./5.	Verzameling Kabinet.

Datum van ontvangst: 18-10-52

GEHEIM

De situatie was gisteren te verward om U een vollediger achtergrond te kunnen verstrekken dan mijn 231. Ook thans is dit nog moeilijk, mede in verband met niet doorgaan sociale functies in verband met de avondklok van 8 uur, buiten werking stelling van de telefoon, etc.

Men hoede zich voor een voorstelling van de chaotische verhoudingen: zelden zag ik in Djakarta zoveel orde, discipline en rust. Maar ook doe de toestand weinig denken aan een situatie van oorlog of beleg. Krachtig militaire maatregelen zijn en worden ingetrokken, wanneer zij niet meer nodig worden geacht, om de normale gang van zaken mogelijk te maken.

De hier en daar gehandhaafde militaire posten doen hun plicht, maar voorkomend en met verstand. Werd gisteren het blokkeren van de telefoon naar het buitenland vrijgegeven, hedenmorgen geschiedde zulks voor dokters, ziekenhuizen en diplomatieke missies. Alles wijst op een behoefte om systematisch op te treden, zonder de militaire vuist meer dan nodig te laten voelen.

Hoe zie ik thans de achtergrond? Als vaststaand kan thans worden aangenomen ten eerste dat de manifestatie van gisterenmorgen was voorbereid en geleid, ten tweede dat het een actie tegen het Parlement heeft betroffen.

Ad 1. Een groot deel der manifestanten is gerecruteerd uit de als ru-moerig bekend staande elementen van Priok en Bekasi, zij het dat velen, min of meer gedwongen om mee te demonstreren, niet of nauwelijks het doel ervan kenden. De leiders hadden de menigte vrij goed in de hand.

Ad 2. De actie had geen communistisch karakter en droeg geen anti-Nederlands karakter (het vlagincident verklaar ik uit een behoefte om den volke goed duidelijk te maken, dat hier geen uitzondering werd gemaakt in de algemeen anti-Nederlandse stemming, zij het dat ik aanwijzingen heb dat de organisatoren zijn geschrokken van het gebeurde en hunnerzijds bij Luar Negeri hebben aangedrongen op het aanbieden van verontschuldigen).

Merkwaardig is de onzekerheid ten aanzien van de vraag wie de organisatoren zijn van de hele beweging. Ik zou willen scarteren de in sommige kringen gehuldigde opvatting, dat het hier betreft een initiatief van de President, die met behulp van de partij Murba een figuur zou hebben willen construeren, dat "het volk" hem de dictatuur kwam aanbieden: tegen deze theorie pleit de passage van de rede van de President, dat hij niet zou beslissen zich als dictator te gedragen, maar dat hij overleg wilde plegen met de verantwoordelijke Regering als-ook zijn opmerking, dat het volk van Djakarta slechts een klein deel van de bevolking van Indonesie uitmaakte en dat hij de wensen van andere

Ter beveiliging van code-verbindingen zijn o.a. de volgende punten van belang:—

1. Op een codetelegram mag telegrafisch niet in open taal worden geantwoord.
2. Over de inhoud van een codetelegram mag niet met verwijzing naar dat telegram per telefoon worden gesproken.
3. Dossiers, welke codetelegrammen bevatten (ook in paraphrase), dienen veilig te worden opgeborgen.
4. Kladpapier, carbonpapier en dergelijke verband houdende met codetelegrammen dienen te worden verbrand (versnipperen is niet voldoende).
5. Afschriften van paraphrasen van codetelegrammen mogen uitsluitend door de afd. Verbindingen worden vervaardigd.

—2—

ref.nr. 12096

CODETELEGRAM

GEHEIM

bevolkingsgroepen wilde leren kennen en tenslotte zijn verwijzing naar de noodzaak van een democratisch apparaat en van algemene verkiezingen. Er is nog een andere aanwijzing: het geschut ter beveiliging stond gericht op het Paleis! Het wil mij voorkomen, dat - en in mijn opvatting vind ik mij gesterkt door mij zeer vertrouwelijk hedenmorgen verstrekte inlichtingen ook van verantwoordelijke Indonesische zijde - de Sultan, zoals hij mij dd 4 dezer reeds verzekerde voet bij stuk heeft gehouden en de Secretaris-Generaal van Defensie en de Chef Staf - het zijn zwagers - niet heeft willen laten vallen onder druk van het Parlement. De Sultan heeft, met de steun van het leger, aangeboden de Regering van Wilopo te handhaven en aangetoond, dat het Parlement moest begrijpen, dat het met zijn hoge sprongen gedaan was. Daarvoor wilde men aantonen, dat als het nodig was, hij in een paar uren de situatie militair kon beheersen; krachtig, maar zonder "het volk" (er was blijkbaar een spandoek "De Sultan is de vriend van de armen") een haar te krenken. Deze opzet is tot nu toe geslaagd: De parlementariërs beefden van angst bij de manifestatie en geen partij durft meer te beweren, dat ze een Regeringscrisis beoogde.

Maar nu schijnt men verder te gaan. 28 Parlementsleden zijn gevangen genomen: onder anderen Yamin en zo juist hoor ik, dat ook Sukima is gearresteerd. Het werd mij van Indonesische zijde beschreven als een doortastende, maar niet van gevaar ontblote maatregel: dat zulks, wanneer het bekend werd, een storm van verontwaardiging zou wekken in de Sukiman-groep spreekt vanzelf, maar zou de Natsir-groep Sukiman in de steek kunnen laten?

Te ver gaat mijns inziens de bewering, dat de PSI de situatie heeft geësceneerd en beheerst. Wel ziet de PSI het verloop van zaken met voldoening. Door mijn zegsman werd mijn aandacht er op gevestigd, dat Natsir wel zeer na tot Sjahrir staat, zodat wel mag worden aangenomen, dat de beweging is op touw gezet door de Sultan als lid van het Kabinet met het leger achter zich.

Op Luar Negeri is zeer gewaardeerd de wijze, waarop Uwerzijds en door mij het vlagincident is behandeld. Dat men zich uitslooft om "amende honorable" te maken, blijkt wel uit de afzonderlijk geseinde officiële schriftelijke verontschuldiging, die mij hedenmorgen door Darmasetiawan werden overhandigd: de toon kon niet meer conciliant zijn. Op alle mogelijke wijze tracht men overigens deze dagen voorkomend tegenover mij te zijn.

Ook is op prijs gesteld, dat van Nederlandse zijde niets is gepubliceerd over de aanvallen op de NMM. Men heeft begrepen, dat een verklaring van de Regering of van mij, dat wij gaarne bereid zouden zijn de NMM bij gebleken gebrek aan waardering terug te trekken, achter wege was gebleven, omdat dit een verzwakking van de positie van de Sultan zou hebben geïmpliceerd, en dat, zo werd door Darmasetiawan met nadruk gesteld, het standpunt van de Sultan inzake de NMM de opvatting van de gehele Regering was.

Verder durf ik op het ogenblik niet gaan, zij het dat ik aanvankelijk van oordeel ben, dat het verloop van zaken ons niet ongunstig is.

Ter beveiliging van code-verbindingen zijn o.a. de volgende punten van belang:--

1. Op een codetelegram mag telegrafisch niet in open taal geantwoord worden.
2. Over de inhoud van een codetelegram mag niet met verwijzing naar dat telegram per telefoon gesproken worden.
3. Dossiers, welke codetelegrammen bevatten (ook in paraphrase), dienen veilig opgeborgen te worden.
4. Klappapier, carbonpapier en dergelijke verband houdende met codetelegrammen dienen verbrand te worden (versnipperen is niet voldoende).
5. Afschriften van paraphrasen van codetelegrammen mogen uitsluitend door de afd. Verbindingen vervaardigd worden.

ref.nr. 12096

CODETELEGRAM

GEHEIM

U is bekend mijn opvatting, dat wij belang hebben bij het aanblijven van het Kabinet Wilopo, althans, dat die richting wordt voortgezet. Ongetwijfeld heeft men in intieme kring gemerkt, waar mijn sympathieën liggen, even goed als men weet, dat Cochran op het ogenblik op de Sukiman-Subardjo-groep speelt, van wier eerder pro-Amerikaanse instelling ik voor ons weinig heil verwacht.

Ik kan slechts hopen, dat het deel der Nederlandse pers, dat Indonesische verhoudingen pleegt te critiseren - mijns inziens zonder constructieve bijdrage te leveren aan de Regeringspolitiek - blijk zal geven van grote voorzichtigheid in een tijdsgewricht, waar slechts subtiliteit de Nederlandse belangen ten goede kan komen. Wellicht zal de Sultan veel invloed krijgen. Hij is ons thans gunstiger gezind dan ik hem bij mijn aankomst hier aantref. De Nederlandse pers moet bedenken, dat uitlatingen, die deze trotse vorst als een belediging opvat, ons later wel eens veel kwaad zouden kunnen berokkenen.

Na het opstellen van deze tekst, hoor ik nog vertrouwelijk, dat de Regering (waaronder Sultan) militaire coup - dat wil zeggen openlijk uitoefenen van macht door leger - zou willen voorkomen, zij het, dat daarop in bepaalde kringen (bijvoorbeeld Ali Budiardjo) wordt aangedrongen. Deze spanning is nog niet opgelost, vandaar de voortdurende besprekingen tussen Sukarno, Wilopo en de Sultan.

Handhaaft het Kabinet zich, dan zal de Sultan daarin grote invloed hebben. De gearresteerde Parlementsleden zijn of worden vrijgelaten; het Parlement is blijkbaar voldoende geïntimideerd. Verwacht mag worden een lang "reces" van het Parlement.

Nieuwe betrouwbare aanwijzingen bevestigen de opvatting, dat de President niet alleen de demonstratie heeft geënceneerd, maar er de lucht van heeft gekregen en getracht heeft de betoging te torpederen. Hij nam zijn eigen politie maatregelen om zich voor eventualiteiten te dekken.

[niet

LAMPING 238

PHR/MR

Ter beveiliging van code-verbindingen zijn o.a. de volgende punten van belang:—

1. Op een codetelegram mag telegrafisch niet in open taal geantwoord worden.
2. Over de inhoud van een codetelegram mag niet met verwijzing naar dat telegram per telefoon gesproken worden.
3. Dossiers, welke codetelegrammen bevatten (ook in paraphrase), dienen veilig opgeborgen te worden.
4. Klappapier, carbonpapier en dergelijke verband houdende met codetelegrammen dienen verbrand te worden (versnipperen is niet voldoende).
5. Afschriften van paraphrasen van codetelegrammen mogen uitsluitend door de afd. Verbindingen vervaardigd worden.